

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشکده هنرهای تجسمی

پایان نامه تحصیلی جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته ارتباط تصویری

عنوان

تحلیل بصری شگون‌نماهای (مسکات) المپیک

از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۱۲

استاد راهنما

دکتر سودابه صالحی

نگارش و تمقیق

مریم جاودانی

شهریور ماه ۱۳۹۰

اینجانب مریم جاودانی، اعلام می‌دارم که تمام فصل‌های این پایان نامه و اجزاء مربوط به آن، برای اولین بار (توسط اینجانب) انجام شده است. برداشت از نوشته‌ها، کتب، پایان نامه‌ها، اسناد، مدارک و تصاویر پژوهش‌گران حقیقی یا حقوقی (فارسی و غیر فارسی) با ذکر مآخذ کامل و به شیوه تحقیق علمی صورت گرفته است.

بدیهی است در صورتی که خلاف مورد فوق اثبات شود مسئولیت آن مستقیماً به عهده اینجانب خواهد بود.

سپاس از استاد گرانقدرم، سرکار خانم دکتر سودابه صالحی
و برادرم، علی.

چکیده

این پژوهش در باب بررسی مسکات‌های المپیک تابستانی و زمستانی، به عنوان بزرگ‌ترین و پراهمیت‌ترین رویداد ورزشی جهان، از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۱۲ می‌باشد. به طور کلی هدف این تحقیق استخراج ویژگی‌های مشترک، وجوه افتراق و شناسایی نقاط قوت و ضعف مسکات‌های طراحی شده، برای دریافت الگویی، ویژه است که بتوان بر اساس آن، مسکات‌هایی موفق و محبوب را طراحی نمود. این راه‌کارها، همچنین می‌تواند در نمود نقش مسکات، در فضای تبلیغاتی جهان و الزام حضور آن در تبلیغات ایران نیز راه‌گشا باشد.

در تحقیق حاضر، ابتدا معنا و زمینه‌های حضور مسکات از لحاظ تاریخی و اجتماعی تحلیل می‌گردد. سپس لزوم حضور مسکات در دنیای مدرن و به خصوص تبلیغات امروزی، بررسی شده و به میزان اهمیت مقوله‌ی مسکات‌های ورزشی در جهان و ایران پرداخته می‌شود. در ادامه با روش تحقیق کیفی و با نمونه‌گیری هدف‌مند، تمامی ۲۲ نمونه‌ی موجود از مسکات‌های المپیک‌های تابستانی و زمستانی در بازه‌ی زمانی ۴۴ سال جمع‌آوری، دسته‌بندی و تحلیل می‌گردد تا از این طریق علاوه بر تحلیل آثار، بایگانی مدوتی نیز فراهم آید. بدین منظور در ابتدا، لیستی شامل نام، تعداد، تاریخ حضور، هویت، جنسیت، محدوده‌ی سن، نام طراح، علت نام‌گذاری، علت استفاده، فرم‌های حضور و هدف از خلق شخصیت تهیه شده و در نهایت، تحلیل آثار با تمرکز بر دو ویژگی دیداری عمده، فرم و رنگ و با تأکید بر خصوصیات شکل‌گرایانه صورت می‌گیرد. نتیجه‌ی این گردآوری، نشانگر ویژگی‌های مشترک و یا نکات افتراقی است که در پرمخاطب و محبوب‌تر ساختن نمونه مسکات‌ها و یا شکست تجاری برخی دیگر مؤثر بوده و آگاهی از آن خصایص می‌تواند در خلق نمونه‌هایی موفق‌تر به طراحان مسکات یاری رساند.

واژگان کلیدی: مسکات، المپیک تابستانی، المپیک زمستانی، طراحی گرافیک، طراحی مسکات المپیک

فهرست مطالب

- ۱.....مقدمه
- ۲.....سوالات تحقیق
- ۳.....طراحی تحقیق

فصل ۱: مسکات

- ۷.....تعاریف و ریشه‌یابی واژه
- ۸.....پیشینه‌ی مسکات
- ۹.....آرک تایپ یا کهن‌الگو
- ۱۱.....توتم
- ۱۳.....نشان ملی یا مملکتی
- ۱۵.....تجسم شخصیت ملی
- ۱۶.....صویرفلکی
- ۱۷.....مسکات در دنیای امروز
- ۱۸.....چه‌گونگی خلق مسکات
- ۱۹.....بازخوردهای ناخواسته
- ۲۲.....زمینه‌های کاربرد مسکات
- ۲۲.....مسکات‌های نظامی
- ۲۴.....مسکات‌های تجاری
- ۲۶.....مسکات مذهبی
- ۲۷.....مسکات‌های آموزشی
- ۲۹.....مسکات‌های ملی

۲۹.....	مسکات‌های ورزشی.....
۳۰.....	بازی‌های المپیک و فلسفه‌ی آن.....
۳۲.....	مسکات‌های المپیک.....
۳۳.....	دلایل استفاده از مسکات در المپیک.....
۳۴.....	مسکات در ایران.....
۳۴.....	پیش از اسلام.....
۳۵.....	پرچم‌های ایران در اسطوره‌ها.....
۳۶.....	از حمله اعراب تا صفوی.....
۳۸.....	ظهور نقش شیر و خورشید.....
۳۹.....	ظهور نشان شیر و خورشید با شمشیر.....
۴۰.....	مسکات‌های معاصر ایران.....

فصل ۲: مسکات‌های المپیک‌های تابستانی

۴۴.....	معرفی و تحلیل نمونه‌ها.....
۴۶.....	نمونه‌ی ۱: والدی.....
۴۹.....	نمونه‌ی ۲: آمیک.....
۵۲.....	نمونه‌ی ۱-۳: میشا.....
۵۶.....	نمونه‌ی ۲-۳: ویگری.....
۵۸.....	نمونه‌ی ۴: سم عقابه.....
۶۲.....	نمونه‌ی ۵: هودوری و هوسونی.....
۶۶.....	نمونه‌ی ۶: کوبی.....
۷۰.....	نمونه‌ی ۷: وات ایز ایت ملقب به ایزی.....

- ۷۵..... نمونه‌ی ۸: اُلی، سید، میلی
- ۷۹..... نمونه‌ی ۹: آتِنا و فِروس
- ۸۳..... نمونه‌ی ۱۰: فووا به معنای جمع دوست داشتنی‌ها
- ۸۸..... نمونه‌ی ۱۱: ونِلاک

فصل ۳: مسکات‌های المپیک‌های زمستانی

- ۹۴..... معرفی و تحلیل نمونه‌ها
- ۹۴..... نمونه‌ی ۱: شاس
- ۹۷..... نمونه‌ی ۲: اشنیمان یا اسنومن
- ۱۰۰..... نمونه‌ی ۳: رونی
- ۱۰۴..... نمونه‌ی ۴: ووچکو
- ۱۰۸..... نمونه‌ی ۵: هایدی و هاآودی
- ۱۱۲..... نمونه‌ی ۶: مجیک
- ۱۱۶..... نمونه‌ی ۷: کریستین و هاگون
- ۱۱۹..... نمونه‌ی ۸: اسنولتز (اسنولت‌ها)
- ۱۲۴..... نمونه‌ی ۹: پاودر، کوپر و کاول
- ۱۲۸..... نمونه‌ی ۱۰: نیو و گلنز
- نمونه‌ی ۱۱: کواتچی، میگا، سومی (مسکات پارالمپیک)، موکماک (شخصیت غیر رسمی بازی‌ها).....
- ۱۳۲.....
- ۱۳۷..... جمع بندی نهایی

فصل چهارم: پروژه‌ی عملی، طراحی مسکات برای باشگاه ورزشی انقلاب

۱۴۱	شرح محتوا و فرآیند پروژه‌ی عملی
۱۴۳	بخش عملی پروژه
۱۴۹	فهرست منابع و مآخذ
۱۵۷	فهرست منابع تصویری
۱۶۴	چکیده‌ی انگلیسی

فهرست جداول

۱۳۸	جدول استخراج ویژگی‌ها
-----	-----------------------

فهرست شکل‌ها

۱۲	تصاویر ۱-۱، ۱-۲ و ۱-۳: تیرک توتم
۱۵	تصویر ۱-۴: کلمبیا، شخصیت ملی آمریکا
۱۵	تصویر ۱-۵: جان بول، شخصیت ملی انگلیس
۱۶	تصویر ۱-۶: عمو سام، شخصیت ملی آمریکا
۱۶	تصویر ۱-۷: صور فلکی
۲۰	تصویر ۱-۸: مسکات دانشگاه کلورلند
۲۳	تصویر ۱-۹: سگ شکاری، مسکات ارتش سلطنتی ایرلند در حال سان دیدن
۲۳	تصویر ۱-۱۰: بُز، مسکات هنگ سلنتی ولز
۲۳	تصویر ۱-۱۱: نیلز آلف، مسکات گارد سلطنتی نروژ در حال سان دیدن
۲۵	تصویر ۱-۱۲: آقای پیرنگلز مسکات چیپس‌های پیرینگلز
۲۵	تصویر ۱-۱۳: تریکس خرگوشه، مسکات غله صبحانه جنرال میلز

- تصویر ۱-۱۴: خرگوش شکلات نسکوئیک ۲۵
- تصویر ۱-۱۵: پنگوئن، مسکات سیستم عامل لینوکس ۲۶
- تصویر ۱-۱۶: خرگوش صورتی، مسکات باتری دوراسل ۲۶
- تصویر ۱-۱۷: مسکات جویی شتره در سیگار آبی کامل ۲۶
- تصویر ۱-۱۸: عقاب با حال، مسکات ورزشی دانشگاه تنسی ۲۸
- تصویر ۱-۱۹: راوری، مسکات ورزشی دانشگاه کلمبیا ۲۸
- تصویر ۱-۲۰: گلدی گوفر، مسکات ورزشی دانشگاه مینسوتا ۲۸
- تصویر ۱-۲۱: پرچم اوگاندا ۲۹
- تصویر ۱-۲۲: پرچم ایالت آرگان ۲۹
- تصویر ۱-۲۳: شاس، مسکات المپیک زمستانی ۱۹۶۸ گرِنوبل فرانسه ۳۲
- تصویر ۱-۲۴: میشا، مسکات المپیک ۱۹۸۰ مسکو ۳۲
- تصویر ۱-۲۵: سیخمت، الهه‌ی خشونت و بلائیای غیر طبیعی، مربوط به دوره‌ی آمنحوتپ سوّم ۳۹
- تصویر ۱-۲۶: آکر، دو شیر با نام‌های دیروز و امروز، نگهبانان دروازه‌های جهان زیرین ۳۹
- تصویر ۱-۲۷: نقش شیر و خورشید بر روی کاشی، تکیه‌ی معاون‌الملک، دوره‌ی قاجار ۴۰
- تصویر ۱-۲۸: نقش شیر و خورشید، دوره‌ی پهلوی ۴۰
- تصاویر ۱-۲۹، ۱-۳۰ و ۱-۳۱: پیشی، مسکات اوّلین دوره بازی‌های غرب آسیا ۴۱
- تصویر ۱-۳۲: میمونک، مسکات چی‌توز ۴۲
- تصویر ۱-۳۳: مسکات گاو روزانه ۴۲
- تصویر ۱-۳۴: مسکات کف گلرنگ ۴۲
- تصویر ۲-۱: مسکات والدی ۴۶
- تصویر ۲-۲: والدی عروسکی ۴۶

- تصویر ۳-۲: خطوط افقی در مسکات والدی..... ۴۷
- تصویر ۴-۲: خطوط عمودی در مسکات والدی..... ۴۷
- تصویر ۵-۲: کشیدگی‌ها در مسکات والدی..... ۴۸
- تصویر ۶-۲: مسکات آمیک..... ۴۹
- تصویر ۷-۲: آمیک عروسکی..... ۴۹
- تصویر ۸-۲: خطوط و نیمسازها در مسکات آمیک..... ۵۱
- تصویر ۹-۲: دواير متشکله مسکات آمیک..... ۵۱
- تصویر ۱۰-۲: چرخش ساعت گرد آمیک..... ۵۱
- تصویر ۱۱-۲: مسکات میشا..... ۵۲
- تصویر ۱۲-۲: میشا عروسکی..... ۵۲
- تصویر ۱۳-۲: خطوط عمود در مسکات میشا..... ۵۵
- تصویر ۱۴-۲: مسکات ویگری..... ۵۶
- تصویر ۱۵-۲: ویگری عروسکی..... ۵۶
- تصویر ۱۶-۲: خطوط عمود و تناسبات در مسکات ویگری..... ۵۷
- تصویر ۱۷-۲: مسکات سم عقابه..... ۵۸
- تصویر ۱۸-۲: سم عقابه عروسکی..... ۵۸
- تصویر ۱۹-۲: خطوط عمود در مسکات سم عقابه..... ۶۰
- تصاویر ۲۰-۲ و ۲۱-۲: بخش بندی پوستر عقابه..... ۶۰
- تصویر ۲۲-۲: مسکات هودوری و هوسونی..... ۶۲
- تصویر ۲۳-۲: هودوری عروسکی..... ۶۵
- تصاویر ۲۴-۲ و ۲۵-۲: خطوط و تعادل در مسکات هودوری..... ۶۵

- تصویر ۲-۲۶: مسکات کوبی..... ۶۶
- تصویر ۲-۲۷: کوبی عروسکی..... ۶۶
- تصویر ۲-۲۸: تابلو ندیمگان، پیکاسو..... ۶۸
- تصویر ۲-۲۹: تعادل در مسکات کوبی..... ۶۹
- تصویر ۲-۳۰: چرخش و تمرکز خطوط عمود در مسکات کوبی..... ۶۹
- تصویر ۲-۳۱: مسکات ایزی..... ۷۰
- تصویر ۲-۳۲: ایزی عروسکی..... ۷۴
- تصویر ۲-۳۳: عدم تعادل و چرخش در مسکات ایزی..... ۷۵
- تصویر ۲-۳۴: مسکات میلی، سید، اُلی..... ۷۵
- تصویر ۲-۳۵: میلی عروسکی..... ۷۶
- تصویر ۲-۳۶: سید عروسکی..... ۷۶
- تصویر ۲-۳۷: اُلی عروسکی..... ۷۶
- تصویر ۲-۳۸: کادر و تعادل در مسکات میلی، سید، اُلی..... ۷۷
- تصویر ۲-۳۹: کشیدگی ها در مسکات های میلی، سید، اُلی..... ۷۷
- تصویر ۲-۴۰: مسکات آتنا و فووس..... ۷۹
- تصویر ۲-۴۱: آتنا و فووس عروسکی..... ۷۹
- تصویر ۲-۴۲: کادر و فرمها در مسکات آتنا و فووس..... ۸۲
- تصویر ۲-۴۳: تعادل و پویایی خطوط در مسکات آتنا و فووس..... ۸۲
- تصویر ۲-۴۴: مسکات فووا..... ۸۳
- تصویر ۲-۴۵: فووا عروسکی..... ۸۳
- تصویر ۲-۴۶: تناسبات در مسکات فووا..... ۸۶

- تصویر ۲-۴۷: فرم‌های تشکیل دهنده‌ی مسکات فووا..... ۸۶
- تصویر ۲-۴۸: مسکات ونلاک..... ۸۸
- تصویر ۲-۴۹: فرم تشکیل دهنده و نقاط تمرکز در مسکات ونلاک..... ۹۲
- تصویر ۳-۱: مسکات شاس..... ۹۴
- تصویر ۳-۲: شاس عروسکی..... ۹۵
- تصویر ۳-۳: خطوط و تناسبات در شاس..... ۹۶
- تصویر ۳-۴: گردش و تعادل در مسکات شاس..... ۹۶
- تصویر ۳-۵: مسکات اشنیمان..... ۹۷
- تصویر ۳-۶: اشنیمان عروسکی..... ۹۷
- تصویر ۳-۷: تقسیمات هندسی و تناسبات در مسکات اشنیمان..... ۹۹
- تصویر ۳-۸: مسکات رونی..... ۱۰۰
- تصویر ۳-۹: رونی عروسکی..... ۱۰۰
- تصویر ۳-۱۰: جهت‌های حرکت مسکات رونی..... ۱۰۲
- تصویر ۳-۱۱: خطوط و تناسبات در رونی..... ۱۰۲
- تصویر ۳-۱۲: مسکات ووچکو..... ۱۰۴
- تصویر ۳-۱۳: ووچکو عروسکی..... ۱۰۴
- تصویر ۳-۱۴: تناسبات و تقسیمات هندسی در عروسک ووچکو..... ۱۰۶
- تصویر ۳-۱۵: تعادل در مسکات ووچکو..... ۱۰۶
- تصویر ۳-۱۶: جهت‌ها در مسکات ووچکو..... ۱۰۶
- تصویر ۳-۱۷: مسکات هایدی و هاآودی..... ۱۰۸
- تصویر ۳-۱۸: هایدی و هاآودی عروسکی..... ۱۰۸

- تصویر ۱۹-۳: تقسیمات هندسی در مسکات هایدی و هاآودی..... ۱۱۱
- تصویر ۲۰-۳: مسکات مجیک..... ۱۱۲
- تصویر ۲۱-۳: مجیک عروسکی..... ۱۱۲
- تصویر ۲۲-۳: تناسبات و تقسیم‌های هندسی در مسکات مجیک..... ۱۱۴
- تصویر ۲۳-۳: خطوط و جهت در مسکات مجیک..... ۱۱۴
- تصویر ۲۴-۳: مسکات هاگون و کریستین..... ۱۱۶
- تصویر ۲۵-۳: هاگون و کریستین عروسکی..... ۱۱۶
- تصویر ۲۶-۳: تناسبات در مسکات کریستین و هاگون..... ۱۱۸
- تصویر ۲۷-۳: مسکات اسنولت‌ها..... ۱۱۹
- تصویر ۲۸-۳: اسنولت‌های عروسکی..... ۱۱۹
- تصویر ۲۹-۳: فرم‌ها در اسنولتز..... ۱۲۰
- تصویر ۳۰-۳: مسکات‌های سالت لیک سیتی..... ۱۲۴
- تصویر ۳۱-۳: مسکات‌های عروسکی سالت لیک سیتی..... ۱۲۴
- تصویر ۳۲-۳: مسکات‌های نیو و گلینز..... ۱۲۸
- تصویر ۳۳-۳: مسکات‌های عروسک نیو و گلینز..... ۱۲۸
- تصویر ۳۴-۳: تناسبات و تقسیم‌های در مسکات‌های نیو و گلینز..... ۱۳۱
- تصویر ۳۵-۳: فرم‌های متشکله نیو و گلینز..... ۱۳۱
- تصویر ۳۶-۳: مسکات‌های المپیک زمستانی ونکوور..... ۱۳۲
- تصویر ۳۷-۳: مسکات موکماک..... ۱۳۲
- تصویر ۳۸-۳: مسکات‌های عروسکی المپیک زمستانی ونکوور..... ۱۳۲
- تصویر ۳۹-۳: تناسبات در کواتچی و سومی..... ۱۳۶

انسان دوران کهن، برای بنیادی‌ترین نیاز بشر، یعنی بقاء، مبارزه می‌کرد. این تمایل انسان در نبرد همیشگی فردی و قبیله‌ای با دیگر انسان‌ها و همچنین طبیعت و آن چه در آن مستتر بود، مشهود است. او که دریافته بود محیط پیرامونش به چارچوب شناخت وی محدود نمی‌شود، پدیده‌ای به نام ماوراءالطبیعه و خدایان را وارد زندگی خود نمود تا بدین طریق دست‌آویزی برای تجسم بخشیدن به این دوست و گاه دشمن دیرینه بیابد. کهن‌الگوها^۱ با این درک انسان از قدرت شگفت‌انگیز تجسم‌بخشی به ترس‌ها و یا ناشناخته‌های ذهن جستجوگرش متولد شدند و چنین بود که هزاران هزار توتم^۲ و تابو، فرزندان صورت‌های ازلی، برای یاری انسان در اموری که جسم و دانش او مجال برآوردنش را نداشت، در هر گوشه از جهان و در هر قبیله‌ای خلق گشتند. گذشت زمان، قرون و اعصار، شاید اندکی به علم انسان نسبت به محیط پیرامون افزود، لیکن این پیشرفت علم و مدرنیته، با وجود برآورده کردن بسیاری از نیازهای بشری هنوز نتوانسته او را در هراس‌های بسیارش از ناشناخته‌هایی چون مرگ، بیماری و آینده‌ی نامعلوم یاری کند. پس تا زمان فائق آمدن بر ترس‌هایش، بشر هم‌چنان به خلق توتم‌ها، تحت نام‌های گوناگون ادامه خواهد داد؛ چنان که در چند قرن اخیر اهمیت و حضور نشان و تجسم‌های خانوادگی، قومی و ملی آن‌قدر به‌سزا بوده که هیچ کشور یا ملتی را بدون آن نمی‌توان یافت.

با ورود تکنولوژی، توتم، در قالب نوینی با نام مسکات^۳ با عصر صنعتی همراه شد. مسکات نیز نظیر توتم برای گروهی با هویت یا انگیزه‌های مشترک و به هدف آوردن اقبال خوش، خلق می‌شود لیکن آن چه که امروزه، مسکات را به یکی از پر اهمیت‌ترین شاخه‌های تبلیغ در عصر مدرن بدل می‌سازد، قدرت هویت‌بخشی و در نتیجه، پس‌آمدهای فرهنگی و اقتصادی آن است. مسکات‌ها

1. 'arkıtap, archetype
2. totem
3. mäs'köt', -kət, mascot

در دنیای تبلیغات کارکرد چندگانه ای دارند و علاوه بر این که ابزار منحصر به فردی در تبلیغات سیار در گستره‌ای بسیار بزرگ به‌شمار می‌آیند، وسیله‌ای برای آموزش، سرگرمی و رقابت تجاری‌اند (میرکریمی، ۱۳۸۷). مسکات‌ها به راحتی دیده شده و به سرعت از لحاظ دیداری درک می‌شوند و طیف گسترده‌ای از مخاطبین را از تمامی گروه‌های سنی در برمی‌گیرند. همین نکات و ویژگی‌ها موجب سرعت و وسعت بخشیدن به درک برند و تبلیغات هر گروه می‌شود.

از پر اهمیت‌ترین شاخه‌های تبلیغات در جهان، تبلیغات در ورزش به عنوان بزرگ‌ترین سرگرمی تجاری است که در این میان نیز رقابت‌های المپیک، به‌عنوان عظیم‌ترین رقابت ورزشی هم‌راه با گسترده‌ترین و مداوم‌ترین سیستم تبلیغات، زمینه‌ی قابل بررسی را برای مسکات به عنوان یک پدیده‌ی تبلیغاتی فراهم می‌آورد.

طرح مسئله و سؤالات تحقیق

گرایش روز افزون دنیای تبلیغات به مقوله‌ی مسکات و گسترش قابل توجه آن در دنیای ورزش و در مقابل، عدم توجه به این امر در ایران، انگیزه‌ی تعمقی در این زمینه، با نگاه موشکافانه‌تری به مسکات‌های المپیک‌های تابستانی و زمستانی گشت. از آن‌جا که شناخت نقاط ضعف و قوت برخوردهای تبلیغاتی و تجاری صورت گرفته با مسکات‌های المپیک و راه‌کارهای ارائه شده در تمامی مراحل تولید این شخصیت‌ها، به عنوان شاخص‌ترین نمونه‌ها در شاخه‌ی ورزش می‌تواند به خلق شخصیت‌هایی با طراحي و پیشینه‌ی تحقیقاتی قدرت‌مندتر در ایران یاری برساند، پژوهش حاضر با بررسی تمامی نمونه‌های موجود در این زمینه و تحلیل آن‌ها سعی بر شناساندن و فهم فرآیند سفارش و خلق این‌گونه از مسکات‌ها نموده است.

هدف از این تحقیق به طور کلی شناسایی ویژگی‌های مسکات، درک اهمیت آن در شاخه‌های مختلف تبلیغات، نقش آن در هویت‌دهی به ورزش و رقابت‌های آن به خصوص رقابت‌های جهانی

المپیک و فهم فرایند طراحی آن است. در این پژوهش با بررسی تمام نمونه مسکات‌های ۵ دهه از المپیک، دسته‌بندی آن‌ها و تحلیل بصری و گرافیکی شخصیت‌ها، به بازنمایی نقاط قوت و ضعف آن‌ها پرداخته شده است. همچنین میزان عمل‌کرد و پاسخ‌گویی وجه معنایی شخصیت‌ها در ارتباط با مخاطبین ارزیابی گشته و نمونه‌ها با زمینه‌ی معنایی آن‌ها تحلیل شده است. برای درک پیام‌های ارسالی به واسطه‌ی مسکات، عناصر بیان‌گری نظیر رفتار، پیشینه و پوشش نیز مورد کندوکاو قرار گرفته است. سوالاتی که پژوهش حاضر در تلاش برای پاسخ‌گویی به آن‌هاست بدین شرحند:

۱- چه خصوصیات مشترکی در طراحی مسکات‌های المپیک به چشم می‌خورد؟

۲- چه ویژگی‌هایی سبب تمایز و افتراق نمونه‌های موفق و ناموفق می‌گردند؟

۳- آیا نمونه‌ها حامل بار معنایی خاصی هستند؟

۴- آیا الگوی ویژه‌ای در فرآیندی که خالقان مسکات‌ها برای طراحی شخصیت‌ها برگزیده‌اند، یافت می‌شود که بر اساس آن بتوان مسکات‌های ورزشی موفق‌تری از لحاظ برقراری ارتباط، جذب مخاطب و سرمایه، خلق نمود؟

طراحی تحقیق

در پژوهش حاضر، پیش از شروع طراحی تحقیق، منابع چاپی و الکترونیکی بسیاری بررسی گشتند لیکن در رابطه با مسکات به صورت کلی، منابع مکتوب بسیار اندک است. هرچند که مسکات‌های صنایع و به خصوص صنایع غذایی در مقالات و نوشتارهای بسیاری نقد و تحلیل شده‌اند، لیکن مقوله‌ی مسکات‌های ورزشی و به صورت جزئی‌تر، مسکات‌های المپیک به دلیل مقطعی بودن زمان استفاده به صورت منسجم و عمیق مورد بررسی قرار نگرفته‌اند. اندک منابعی که در زمینه‌ی تحقیق حاضر وجود دارد، در واقع به طور مستقیم به موضوع مورد بحث پرداخته و یا تنها اشاره‌ای مختصر به مقوله‌ی مسکات‌های المپیک دارند. منابع مکتوبی چون کتاب مسکات نوشته‌ی میرکریمی (۱۳۸۷)

که به بررسی کلی نقش مسکات در تبلیغات، نگاهی گذرا و مختصر به مسکات‌های المپیک داشته و یا کتابی مانند *Idle Idol: The Japanese Mascot* نوشته‌ی هریسون (۲۰۱۰) که به دسته‌بندی دقیق تصویری مسکات‌های ژاپنی و توضیح مختصر آن‌ها اختصاص دارد. گفتنی است که منابع الکترونیک در این زمینه، بیش‌تر از منابع مکتوب چاپی موجود است لیکن بسیاری از آن‌ها یا قابل استناد نیستند یا از انسجام موضوعی برخوردار نیستند.

در فصل اول این پژوهش با بررسی معنا و پیشینه‌ی واژه‌ی مسکات، بستر تاریخی و اجتماعی این موضوع کاویده شده و سپس به تحلیل دلایل حضور مسکات در دنیای امروزی و نقش آن در تبلیغات مدرن پرداخته و سپس اشکال حضور و سابقه‌ی مسکات در ایران کهن تا به امروز بررسی شده است.

روش تحقیق در این پژوهش از نوع کیفی است. از آن‌جا که رساله‌ی حاضر در پی جمع‌آوری، دسته‌بندی و تحلیل تمامی نمونه‌های موجود بوده است تا از این طریق علاوه بر تحلیل آثار، بایگانی مدوئی نیز فراهم آورد، روش‌های کیفی برای فهم عمیق موضوع مناسب‌ترند. جامعه‌ی هدف در تحقیق حاضر، تمامی تصاویر موجود از مسکات‌های المپیک بوده‌اند. روش نمونه‌گیری هدف‌مند^۴ انتخاب شده است. این روش نمونه‌گیری از آن‌جا که محقق در صدد جمع‌آوری تمامی نمونه‌های مسکات المپیک‌های زمستانی و تابستانی بوده، برگزیده شده است. در روش نمونه‌گیری هدف‌مند، محقق، ابتدا ملاک‌هایی را برای گزینش خود تعریف کرده و سپس بر اساس آن معیارها، نمونه‌ها را جمع‌آوری می‌کند (مک میلان و شوماخر، ۲۰۰۱). ملاک انتخاب نمونه‌های این تحقیق، ثبت موثق آن‌ها به عنوان مسکات رسمی المپیک بوده است. این بدان معناست که برخی از نمونه‌های گردآوری شده به دلیل عدم اثبات اعتبار آن‌ها حذف شده‌اند. بدین ترتیب مجموعاً ۲۲ نمونه، ۱۱

نمونه‌ی مسکات المپیک تابستانی و ۱۱ نمونه منطبق به المپیک زمستانی، از مجموع ۴۴ سال برگزاری رقابت‌های المپیک انتخاب شد. لازم به ذکر است که بعضی از نمونه‌ها دارای چند شخصیت هستند، ولی از آن جا که این شخصیت‌ها هم راه باهم معرفی شده‌اند، در یک نمونه بررسی گشته‌اند. تنها در نمونه‌ی شماره‌ی سه از مجموعه‌ی مسکات‌های المپیک تابستانی، دو نمونه‌ی مورد بررسی، میشا و ویگری، به صورت مجزا شماره‌گذاری شده‌اند. دلیل این مسئله، هم‌زمانی و عدم همراهی این دو با یک‌دیگر در مناسبت‌های گوناگون بوده است. در نمونه‌گیری، گزینه‌های اندکی که مسکات‌های مربوط به پارالمپیک با نمونه‌های المپیک تابستانی یا زمستانی همراه بوده‌اند به دلیل عدم ارتباط با موضوع تحقیق، حذف شده‌اند.

پس از گردآوری نمونه‌ها و دسته‌بندی آن‌ها در دو گروه تابستانی و زمستانی، لیستی از مشخصات آن‌ها تهیه شد که در آغاز بحث در مورد هریک از نمونه‌ها آورده شده است. این لیست که شامل نام، تعداد، تاریخ حضور، هویت، جنسیت، محدوده‌ی سن، نام طراح، علت نام‌گذاری، علت استفاده، فرم‌های حضور و هدف از خلق شخصیت می‌شد، به معرفی و شناخت مسکات‌ها کمک می‌نمود.

تحلیل آثار، به طور کلی بر دو ویژگی بصری عمده، فرم و رنگ تمرکز داشته است. در تحلیل این دو گزینه، بیش‌تر بر خصوصیات شکل‌گرایانه تأکید شده است. البته گاه بر اساس تحلیل شکلی، به معنا نیز پرداخته شده است. در انتها پس از جمع‌بندی، جدولی از ویژگی‌های خاص بحث شده در تحلیل‌ها، تهیه گردیده که از لحاظ دیداری به درک سریع‌تر و صریح‌تر نتیجه‌گیری کمک می‌کند.

فصل ۱: مسکات